

Hvite manns blodige justis

104242

Aftenposten

Tirsdag 17. august 1993

Jødeutryddelse i Auschwitz og nedslakting av innfødte under kolonikrigene i Afrika — to sider av samme sak?

ULF ANDENÆS
ROLF ØHMAN (foto)

Slik kan man tolke Sven Lindqvist, ifølge boken den kjente svenske forfatteren nå utgir på norsk.

Et fortrent kapittel av Europas historie, kaller han det — den grusomme utryddelse av innfødte som skjedde under de europeiske statenes kolonisering av Afrika og andre deler av den tredje verden i forrige århundre. Ugjerningene ble understøttet av tankegangen som på denne tid ble utbredt, om den hvite rases overlegenhet og kolonifolkenes mindreverd.

«Exterminate all the brutes» («Utrydd alle villmennene») var mottoet Lindqvist hentet fra forfatteren Joseph Conrads samtidige skildring. Det er på norsk blitt til boktittelen «Utrydd hver eneste jævel» på Oktober forlag.

Sammenligningen med Hitlers gasskamre har gitt Lindqvist motbør i en stormfull svensk debatt.

— Ser du risikoen ved at Hitlers jødeutryddelse ut fra din synsvinkel kan betraktes som en mer triviell episode, nærmest på linje med en hvilken som helst massakre i en kolonikrig?

I en egen klasse

— En feilaktig innvending, svarer forfatteren.
— Som forbrytelse står nazistenes jødemord i en klas-

se helt for seg selv i historien, både i omfang, i målrettethet og i teknisk effektiv utførelse. Men vil man begripe hvorfor disse handlinger kunne bli begått, må man granske rasismens forutsetninger.

I sin bok beskriver Lindqvist hvordan den rasistiske ideologi nådde sitt høydepunkt i Europa i annen halvdel av forrige århundre, oppmuntret ikke minst av Charles Darwins lære om artenes utvikling mot høyere former gjennom det naturlige utvalg. Tidligere hadde man holdt seg til kirkens lære om at alle mennesker var av samme art, født i Guds bilde. Nå ble det vanlig å hevde at de primitive naturfolkene var lavere utviklingstrinn av menneskeheten, mellomstadier mellom ape og menneske mente noen.

Darwin spådde at «de siviliserte menneskerasene med sikkerhet kom til å utrydde og erstatte de ville rasene overalt i verden». Det ble vanlig å bruke darwinismen som rettferdiggjørelse for folkemord på de innfødte rundt om på kloden, for å rydde land til bruk for den mer høytstående hvite rase.

Lindqvist, som er forsker av bakgrunn, legger frem et vell av kilder fra datidens teoretikere.

Rasisme blomstret

— Nazismen hadde en fruktbar grobunn i alle disse tankene om høyverdige og mindreverdige raser som blomstret på den tid Hitler selv vokste opp, sier Lindqvist.

— Jeg skjærer ikke alle over en kam, tilføyer han.
— Den europeiske imperialismen har mange ansikter. Britene i India gikk ikke ut

for å utrydde indere. Utryddelsen skjedde særlig der europeerne ble fristet til å erobre land fra urbefolkningene.

— Folkemord var neppe en spesialitet for den hvite mann, tatt i betraktning Røde Khmer, japanerne under siste krig eller Djengis Khan?

— I annen halvpart av forrige århundre ga den militærtekniske utvikling europeerne en overlegenhet så total at det finnes få sdestykker i historien. Denne overmakt gikk den hvite mann til hodet.

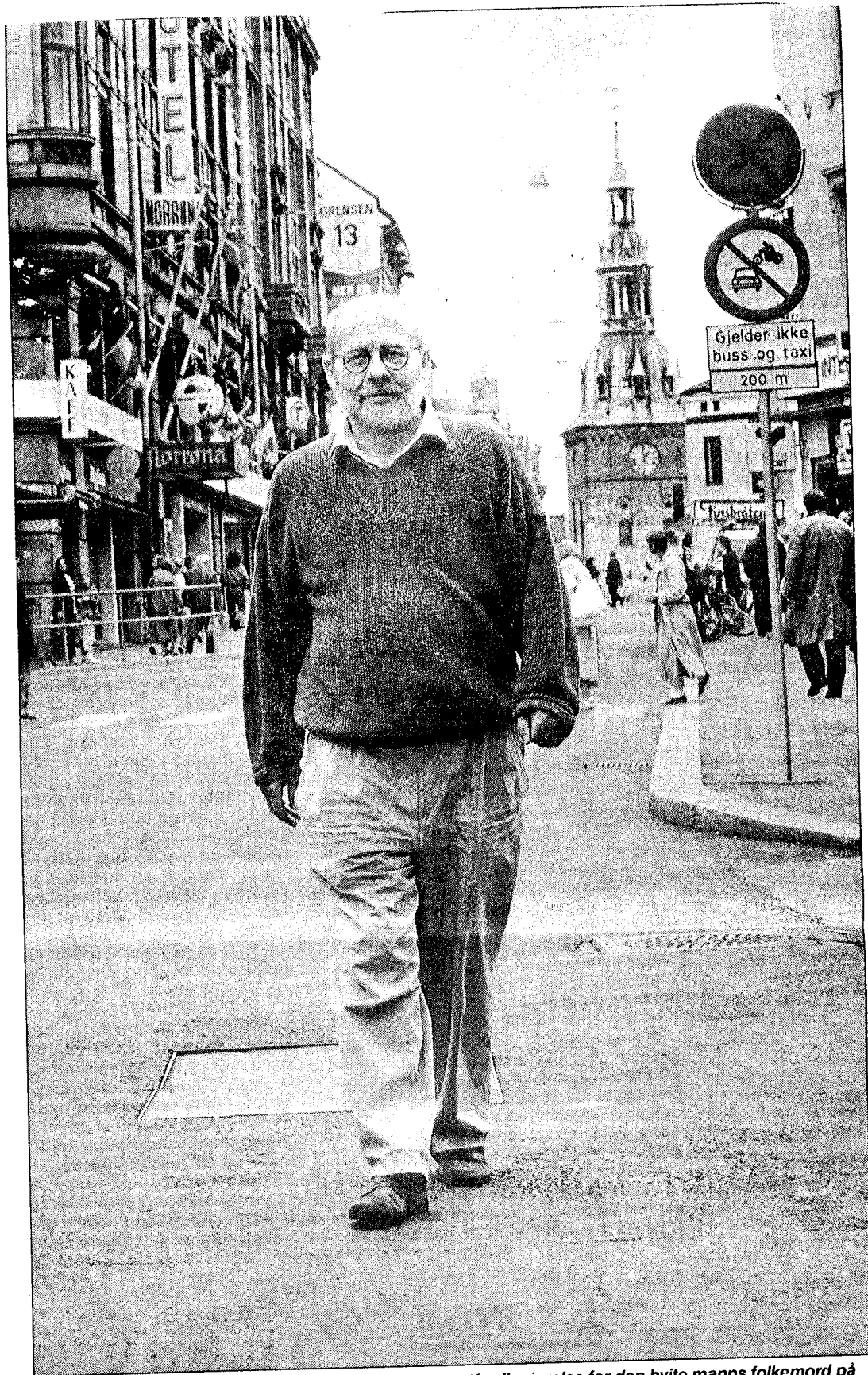
— En ironi at Darwin ble brukt til rettferdiggjørelse for grusomhetene, eftersom hans lære knyttes til fremskritt og intellektuelle nyvinninger?

Fryktet egen teori

— Darwin var personlig ingen rasist, tvert imot et human og varmhjertet menneske. Han fryktet at hans teorier kunne bli misbrukt og var urolig for å offentliggjøre dem.

— Hadde Kirken og den kristne tenkemåten en bremsende innflytelse på folkemordene?

— Helt klart. Kirkens lære om skapelsen var passé i forhold til darwinismen, men dens syn på rase viste seg å være både mer human og naturvitenskapelig riktig. Ofte kjempet Kirken og misjonærene en kamp på vikende front for å beskytte urbefolkningene, et av de mest storstilte eksempel var jesuittenes forsøk på å beskytte indianerne i det nåværende Paraguay. I dag er dette området nærmest folketomt, mens det i jesuittenes tid var tett befolket, sier Lindqvist.

NEDSLAKTING: Charles Darwins lære ble brukt som rettferdiggjørelse for den hvite manns folkemord på andre raser, fremgår det av Sven Lindqvists nye bok.